



**DLACZEGO WSPÓŁTWORZENIE
W OBSZARZE ZDROWIA
PSYCHICZNEGO JEST WAŻNE?**

HUMAN FOUNDATION | #MH_UKR



Istnieją dwa podstawowe powody, dla których współtworzenie jest ważnym podejściem w obszarze zdrowia psychicznego: pierwszy jest związany z prawami człowieka, a drugi z korzyściami, jakie przynosi pod względem wyników, wpływu i odpowiedzialności za nie.

Perspektywa praw człowieka

Prawo do uczestnictwa jest podstawowym i fundamentalnym prawem ludzi do decydowania o tym, w jaki sposób podejmowane są decyzje wpływające na ich życie. Partycypacja polityczna i publiczna jest kamieniem węgielnym każdego systemu demokratycznego. Istnieją również ramy i instrumenty partycypacji dla innych kontekstów i określonych grup, np. kilka postanowień Konwencji o prawach dziecka dotyczy partycypacji dzieci. Artykuł 4 Deklaracji z Ałma-Aty z 1978 r. w sprawie podstawowej opieki zdrowotnej stanowi, że "ludzie mają prawo i obowiązek uczestniczyć indywidualnie i zbiorowo w planowaniu i wdrażaniu swojej opieki zdrowotnej".

Jeśli chodzi o zdrowie psychiczne i partycypację, skupiamy się przede wszystkim na prawie do partycypacji osób z problemami ze zdrowiem psychicznym i niepełnosprawnością psychospołeczną, nie zapominając o ich osobach wspierających. Pełne i skuteczne uczestnictwo oraz włączenie społeczne osób z problemami zdrowia psychicznego i niepełnosprawnością psychospołeczną znajduje odzwierciedlenie przede wszystkim w ogólnych zasadach Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (UNCRPD).

Zasada ta jest nierozzerwalnie związana z innymi prawami człowieka w obowiązującym prawie międzynarodowym; szczególnie interesujące dla tego zestawu narzędzi są te dotyczące równości i niedyskryminacji oraz uczestnictwa w życiu politycznym i publicznym.

Komitet UNCRPD uznaje, że aktywne i znaczące zaangażowanie osób z niepełnosprawnościami doprowadziło do zawarcia przełomowego traktatu dotyczącego praw człowieka i ustanowiło model praw człowieka w odniesieniu do niepełnosprawności. W związku z tym międzynarodowe prawo dotyczące praw człowieka jednoznacznie uznaje osoby niepełnosprawne za "podmioty" wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz wymaga ich znaczącego udziału we wszystkich procesach ich dotyczących.



Pojęcie "nic o nas, bez nas" jest obecnie kamieniem węgielnym międzynarodowego prawa praw człowieka. Filarem współtworzenia jest uczestnictwo i upodmiotowienie osób z doświadczeniem życiowym. Idzie jednak dalej, potwierdzając zasadę, że również inne podmioty odgrywające rolę w zdrowiu psychicznym muszą uczestniczyć i być uprawnione do pracy nie tylko z ekspertami z doświadczenia, ale także ze sobą nawzajem.

Dowody na korzyści

Współtworzenie zapewnia szereg korzyści wszystkim zainteresowanym (Social Care Institute for Excellence 2015). Korzyści te pochodzą z poziomu makro lub organizacyjnego oraz mikro lub osobistego. Dodatkowo, niektóre korzyści mogą wpływać na oba te poziomy.

Korzyści dla jednostki

Współtworzenie ma wiele zalet dla jednostki (Bovaird i Loeffler 2013). Na przykład, współtworzenie wspiera rozwój osobisty jednostki, a także pomaga jej osiągnąć cele zawodowe pomimo występowania problemów ze zdrowiem psychicznym (Boyle et al. 2006; Salisbury 2020). Współtworzenie jest mechanizmem, dzięki któremu użytkownicy usług są doceniani i wartościowi w ramach usług zdrowia psychicznego (Burdney i England 1983; NHS England 2015). Alford (2014) sugeruje, że istnieje wiele motywatorów do zaangażowania się we współtworzenie, które mają charakter altruistyczny.

Beebejaun et al. (2013) sugerują, że te altruistyczne korzyści wynikają z wykorzystania wiedzy empirycznej do tworzenia nowej wiedzy, która może nieumyślnie spowodować pozytywne zmiany społeczne. To nie tylko wzmacnia i zapewnia pewność siebie użytkownikom usług, ale także wspiera jednostki w przepisywaniu i skutecznym poruszaniu się po własnej drodze do wyzdrowienia (Spencer i in. 2013; Ewert i Evers 2014; Thorneycroft i Dobel-Ober 2015; Fisher i in. 2018; Norton 2021). Inne zalety współtworzenia z perspektywy osoby obejmują lepsze wyniki zdrowotne i zwiększoną znajomość zdrowia psychicznego (Piper & Emmanuel n.d.).



Taka umiejętność odnosi się również do personelu, który musi również nauczyć się, jak skutecznie komunikować się z użytkownikami usług, co współtworzenie może pomóc poprawić (Jones i in. 2020). Wreszcie, w relacjach współtworzenie pozwala wszystkim usunąć przypisane im etykiety, tak aby wszyscy byli mile widziani przy stole (Ewert i Evers 2014; NHS England 2015). Potwierdzają to również wnioski z raportu The Lancet Report on Reducing Stigma and Discrimination, który stwierdza, że zaangażowanie osób z doświadczeniem życiowym zmniejsza piętno i dyskryminację.

Korzyści dla organizacji

Współtworzenie przynosi również korzyści organizacji, w której jest wdrażane. Po pierwsze, współtworzenie jest elastyczne/płynne. Z akademickiego punktu widzenia taka płynność jest reprezentowana przez brak powszechnie akceptowalnej definicji tego terminu. Ten brak jasnej definicji może być również korzystny, ponieważ taka płynność pozwala na pojawienie się wielu możliwości. Inne zalety współtworzenia z perspektywy organizacji można zaobserwować w statystykach przyjęć do szpitali. Spencer et al. (2013) zidentyfikowali 30% redukcję prezentacji awaryjnych i 50% spadek przyjęć do szpitala jako bezpośredni wynik współtwórczej działalności. W ten sposób współtworzenie zostało zauważone w celu poprawy świadczenia usług, co nieumyślnie poprawia wyniki usług (OECD 2011). Jest to możliwe, ponieważ współtworzenie przekształca relację terapeutyczną tak, aby była bardziej integracyjna dla użytkownika, zapewniając w ten sposób własność swojej podróży do zdrowia (Pestoff 2013). W ten sposób współtworzenie jest mechanizmem, za pomocą którego władza jest przekazywana od usługodawcy do użytkownika (Bovaird i Downe 2008; Spencer i in. 2013; Beresford i in. 2021).

Podwójne korzyści

Oprócz powyższych, istnieją pewne korzyści, które dotyczą zarówno organizacji, jak i osób w niej zatrudnionych. Współtworzenie obejmuje wszystkie wkład w świadczenie usług w zakresie zdrowia psychicznego (Bovaird i Loeffler 2013). To dzięki takiemu wkładowi użytkownicy usług mogą lepiej zrozumieć mocne strony, ograniczenia i funkcje systemu (Locke i Schweiger 1979). (Locke i Schweiger 1979; Hsu i in. 2012). Dzięki temu użytkownicy usług mogą lepiej wyrażać swoje potrzeby wobec usług (Hsu i in. 2012).



Dodatkowo, współtworzenie pozwala pracownikom bardziej zaangażować się w swoją pracę (Marks, 2008), co zwiększa satysfakcję z pracy (Spencer et al. 2013).

Ta inkluzywność wynika ze zdolności współtworzenia do tworzenia bezpiecznej przestrzeni, w której pracownicy mogą swobodnie wyrażać siebie i swoje trudności (Norton 2021). Ma to tę zaletę, że zapewnia wgląd w luki w wiedzy medycznej, potrzeby w zakresie opieki zdrowotnej i poprawy usług, które w przeciwnym razie nie zostałyby wypełnione (Filipe et al. 2017). Wreszcie, współtworzenie poprawia doświadczenia edukacyjne dla wszystkich zainteresowanych. Zostało to zilustrowane w college'ach zdrowienia, gdzie współtworzenie stanowi istotny aspekt projektowania, realizacji i oceny programów naprawczych (Hopkins i in. 2018).

Korzyści dla systemu opieki zdrowotnej

Proces współtworzenia umożliwia opracowywanie niestandardowych rozwiązań dla systemu opieki zdrowotnej (Stock, C., Dias, S., Dietrich, T., Frahsa, A., & Keygnaert, I. 2021).

Żadne standardowe procedury nie mogą być optymalnie wykorzystane do nowych usług opiekuńczych oraz do potrzeb i doświadczeń życiowych ludzi. Zaangażowanie decydentów, pracowników służby zdrowia i instytucji opieki zdrowotnej w fazie rozwoju jest decydującą zaletą. To wspólne dostosowanie metod, procesów i rozwiązań do systemu opieki zdrowotnej, orientacja na doświadczenie, ciągłe koncentrowanie się na potrzebach, łączenie myśli i procesów pracy, a także testowanie praktyk w rzeczywistych warunkach pozwalają na lepsze wdrażanie usług (Dias et al. 2021; Choi et al. 2021; Onasanya et al. 2021).

Co należy rozumieć przez współtworzenie?

Współtworzenie jest stosunkowo nowym terminem w porównaniu do bardziej znanego i bardziej znanym i używanym terminem "koprodukcja". Koncepcje koprodukcji i związane z nimi definicje zaczęły pojawiać się w literaturze już w 1977 r. w odniesieniu do towarów i usług, a także bardziej szczegółowo w odniesieniu do usług publicznych i opieki zdrowotnej. Z czasem koncepcja ta została wzbogacona o zasady, wartości i inne kryteria definiujące różne typy lub poziomy koprodukcji.

DLACZEGO WSPÓŁTWORZENIE W OBSZARZE ZDROWIA PSYCHICZNEGO JEST WAŻNE?



Zasady współtworzenia

Definicja współtworzenia opracowana przez Mental Health Europe opiera się na siedmiu zasadach:



Różnorodność

Różnorodność i integracja są ważnymi wartościami we współtworzeniu, ważne jest, aby projekty/działania uwzględniały różnorodność.



Równość

Żadna grupa ani osoba nie jest ważniejsza od innej grupy lub osoby. Każdy jest równy i każdy ma atuty, które może wnieść do procesu tj. swoje własne doświadczenie, wiedzę, umiejętności i spostrzeżenia.



Szacunek

Należyta uwaga jest poświęcana współpracy i komunikowaniu się w sposób pełen szacunku i konstruktywny



Wzajemność

Wzajemność jest prawdziwym dzieleniem się myślami, uczuciami i doświadczeniami między grupą, w której następuje wzajemne uczenie się i rozwijają się wspólne znaczenia. To również zasada „ile włożysz, tyle wyjmiesz”. Każdy chce czuć się docenianym i potrzebnym.



Dzielenie się władzą

Dzielenie się władzą uznaje różne obszary wiedzy specjalistycznej, co skutkuje demokratyczną współodpowiedzialnością za decyzje



Dostępność

Dostępność polega na zapewnieniu, że każdy ma taką samą możliwość pełnego uczestnictwa w aktywności, w sposób, który najbardziej mu odpowiada.



Przejrzystość

Cały proces jest wspólnie i jasno opisany i zrozumiany.

MH_UKR

Supporting the Mental Health
of Refugees from Ukraine

HUMAN FOUNDATION EU
FUNDACJA CZŁOWIEK

WWW.HUMAN-FOUNDATION.EU



Fundacja
CZŁOWIEK